Lietas Nr.C69389621
Lietas arhīva Nr. CA-0009-23/2
ECLI:LV:KUAT:2023:0124.C69389621.11.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Liepājā 2023.gada 24.janvārī

Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija šādā sastāvā:
tiesnese Judīte Mauliņa
un tiesneses Astra Klaiše un Rita Vīva

izskatīja rakstveida procesā civillietu saistībā ar /pers. D/ apelācijas sūdzību par Kurzemes rajona tiesas 2022.gada 27.maija spriedumu /pers. E/ prasībā pret /pers. D/ par ceļa servitūta nodibināšanu.

Aprakstošā daļa

[1] 2021.gada 20.septembrī prasītājs /pers. E/ cēlis tiesā prasību pret atbildētāju /pers. D/, lūdz nodibināt kalpojošajam īpašumam /adrese/ par labu valdošajam īpašumam /adrese/, braucamā ceļa reālservitūtu 0,15 ha platībā (340 m garumā un 4,5 m platumā) saskaņā ar 2021.gada 9.augusta SIA "NEKUSTAMO ĪPAŠUMU SERVISS" sagatavoto ceļa servitūta plānu (turpmāk - Servitūta ceļš) un ierakstīt apgrūtinājumu zemesgrāmatā. Noteikt, ka atbildētājam ir aizliegts likt jebkādus šķēršļus braucamā ceļa servitūta izmantošanai un piekļūšanai īpašumam /Nosaukums B/ (*lietas 4.-8.lapa*).

Prasība pamatota ar šādiem argumentiem.

[1.1] Prasītājam pieder īpašums /Nosaukums B/, kas sastāv no zemesgabala 6127 m^2 platībā, pie kura pa koplietošanas ceļiem piekļūt nav iespējams un tam par labu nav nodibināts servitūts. Prasītājam ir nepieciešama regulāra piekļuve savam īpašumam, lai to apsaimniekotu.

Pēc īpašuma tiesību atjaunošanas īpašumam /Nosaukums B/ varēja piekļūt no /Nosaukums/, kas no īpašuma /Nosaukums A/ iet caur valstij piederošo īpašumu /Nosaukums C/ (turpmāk - /Nosaukums C/). Šis ceļš norādīts arī īpašuma /Nosaukums B/ 1996.gada 9.oktobra zemes robežu plānā ietvertajā zemes izvietojuma shēmā. Īpašums /Nosaukums K/ pieder atbildētājam, kurš liedz prasītājam turpmāk izmantot vēsturisko piebraukšanas ceļu.

Īpašumam /Nosaukums B/ no austrumu puses piekļaujas /nosaukums/ upe, kuras šķērsošanai nav izbūvēti tilti. Īpašums nepiekļaujas publiskām ielām un pa koplietošanas ceļiem piekļūt tam nav iespējams. Faktiski īpašumam /Nosaukums B/ var piekļūt tikai pa īpašumu /Nosaukums K/ vai /Nosaukums C/.

[1.2] Ceļa servitūts nodibināms pa īpašumu /Nosaukums K/, jo īpašumā esošais ceļš pastāvēja un tika izmantots jau iepriekš, īpašumam zemesgrāmatā ir reģistrēts ceļa servitūts par labu īpašumam ar kadastra Nr./kadastra numurs/. Daļu no minētā ceļa izmanto arī pats atbildētājs piekļūšanai pie savas apbūves. Piekļūšanu īpašumam /Nosaukums B/ nepieciešams nodrošināt ne tikai nejauši vai uz kādu laiku. Īpašums /Nosaukums K/ var dot šādu labumu ar savām pastāvīgām īpašībām. Bez iespējas piekļūt īpašumam /Nosaukums B/ nav iespējama tā pilnvērtīga lietošana, kā arī nav iespējama operatīvā transporta piekļuve.

Ceļa servitūts pa īpašumu /Nosaukums C/ nav iespējams, jo valstij piederošajos meža nogabalos nav esošas dabiskas brauktuves vai esoša meža autoceļa un to nav iespējams nodibināt mežaudzē. Turklāt pilnīgi no jauna veidojama brauktuve vairāk apgrūtinātu kalpojošo nekustamo īpašumu. Ceļa būvniecība varētu negatīvi ietekmēt īpašuma /Nosaukums C/ esošās īpašā statusa teritorijas (īpaši aizsargājami biotopi, mikroliegumu buferzonas, u.c.) un nav zināms kāds būtu ietekmes uz vidi novērtējuma rezultāts.

[1.3] SIA "NEKUSTAMO ĪPAŠUMU SERVISS" sertificēts mērnieks /pers. G/ sagatavojis Servitūta ceļa plānu respektējot esošo iebrauktuvi, jau izmantojamo satiksmes joslu un tālāk pa vēsturisko piekļūšanas ceļu, tā, lai tas būtu saudzīgs pret kalpojošo īpašumu.

[1.4] Prasība pamatota uz Civillikuma 877., 1130., 1140., 1141., 1143., 1147., 1156., 1158., 1159.pantu, 1231.panta 2.punktu un 1235.pantu.

[2] Ar Kurzemes rajona tiesas tiesneses 2021.gada 1.oktobra lēmumu noteikta pagaidu aizsardzība lietā ierakstot apgrūtinājuma atzīmi Gaiķu pagasta zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs/ īpašumam /adrese/, kadastra Nr./kadastra numurs/, apgrūtinot to ar lietu tiesību - ceļa servitūta nodibināšanas prasību. Noteikts aizliegums atbildētājam likt šķēršļus vēsturiskā piekļuves ceļa izmantošanai un piekļuvei īpašumam /adrese/, kadastra Nr./kadastra numurs/, saskaņā ar 2021.gada 9.augusta SIA "NEKUSTAMO ĪPAŠUMU SERVISS" sagatavoto ceļa servitūta plānu (*lietas 39.-41.lapa*).

[3] Ar Kurzemes rajona tiesas 2022.gada 27.maija spriedumu nodibināts kalpojošajam īpašumam /adrese/, par labu valdošajam īpašumam /adrese/, braucamā ceļa servitūts 0,15 ha platībā (340 m garumā un 4,5 m platumā) saskaņā ar SIA "NEKUSTAMO ĪPAŠUMU SERVISS" sertificēta mērnieka /pers. G/ 2021.gada 9.augusta servitūta ceļa plānu, ierakstot to zemesgrāmatā.

Izbeigta tiesvedība daļā par aizliegumu atbildētājam likt jebkādus šķēršļus braucamā ceļa servitūta izlietošanai piekļūšanai pie īpašuma /Nosaukums B/.

Atcelta ar Kurzemes rajona tiesas 2021.gada 1.oktobrī lēmumu piemērotā pagaidu aizsardzība.

Spriedums pamatots ar šādiem argumentiem.

[3.1] Prasītājam pieder īpašums /adrese/, kas ierakstīts zemesgrāmatu nodalījumā Nr./numurs/ un sastāv no zemesgabala.

Atbildētājam pieder īpašums /adrese/, kas ierakstīts zemesgrāmatu nodalījumā Nr./numurs/ un sastāv no zemesgabala, uz kura atrodas viendzīvokļa dzīvojamā māja, kūts un šķūnis. Īpašumam reģistrēta atzīme - 050203 servitūts - tiesība uz braucamo ceļu par labu nekustamajam īpašumam ar kadastra Nr./kadastra numurs/. Īpašuma /Nosaukums B/ labā nav nodibināts servitūts ne ar likumu, ne ar līgumu.

Prasītājam piederošajam īpašumam /Nosaukums B/ nav nodibināts servitūts piekļuvei pie publiski lietojama ceļa /Nosaukums/. Īpašumi /Nosaukums B/ un /Nosaukums K/ atrodas savā starpā tādā stāvoklī, kas var nodrošināt šo piekļuvi.

Atzīts, ka saskaņā ar Civillikuma 1130., 1131., 1135., 1141., 1144. un 1156.pantu īpašumam /Nosaukums B/ ir nepieciešamība pēc ceļa servitūta, un atbildētājam piederošais īpašums atrodas tādā stāvoklī, ka var dot prasītāja īpašumam no servitūta gaidāmo labumu.

[3.2] Saskaņā ar Civillikuma 1139.pantu un Senāta atziņām par nepieciešamības servitūta nodibināšanai izvērtēšanu (sk. *Senāta 2009.gada 12.augusta spriedumu lietā Nr.SKC-192/2009, 2011.gada 22.jūnija spriedumu lietā Nr.SKC-218/2011*), kā arī par nepieciešamību atrast veidu strīda taisnīga atrisinājuma nolūkā samērot pušu tiesiskās intereses (sk. *Senāta 2020.gada 29.maija spriedumu lietā Nr.SKC-186/2020*

(ECLI:LV:AT:2020:0529.C27125513.9.S)) ir izvērtēts gan prasītāja sagatavotais plāns Servitūta ceļam (*lietas 25.lapa*), gan atbildētāja iesniegtā Plānotā piekļuves ceļa skice (turpmāk - Alternatīvais ceļš), no kuras redzams, ka šis ceļš iet pa /Nosaukums C/ un tā platība ir 782,1 m^2 (260,7 m x 3 m) (*lietas 64.lapa*).

[3.2.1] Izvērtējot liecinieka liecību kopsakarā ar rakstveida pierādījumiem - prasītāja saraksti ar AS "Latvijas Valsts meži" (turpmāk - LVM) amatpersonām, secināts, ka atbildētāja iesniegtais Alternatīvā ceļa variants neatbilst servitūta nodibināšanas prasībām. Tā ir iebraukta stiga, kas izmantojama tikai sezonāli ar LVM atļauju, un tā ir piemērojama tikai meža darbiem. Tas neatbilst arī Meža likuma 5.panta pirmajā daļā noteiktajam.

Atbildētājs nav iesniedzis pierādījumus apgalvojumam, ka Alternatīvā ceļa vietā ir Meža likuma 1.panta pirmās daļas 9.punkta kritērijiem atbilstoša brauktuve, kas ir izbraucama un var nodrošināt prasītājam pilnvērtīgu piekļuvi savam īpašumam. Tāpat atbildētājs nav atspēkojis prasītāja apgalvojumus par minētā ceļa nederīgumu servitūta nodibināšanai. Kritiski vērtēti atbildētāja apgalvojumi, ka prasītājam ir jāpierāda, ka Alternatīvais ceļš nav izbraucams. Civilprocesa likuma 93.panta pirmā daļa uzliek pienākumu katrai pusei pierādīt tos faktus, uz kuriem tā pamato savus prasījumus vai iebildumus. Alternatīvo ceļu piedāvā atbildētājs, tādējādi viņam arī jāiesniedz pierādījumi, kas pārliecinātu par šī varianta piemērotību servitūta nodibināšanai.

Alternatīvais ceļš ir meža teritorija, kurā LVM ir atļāvis prasītājam pārvietoties ar noteiktu mērķi izvest no sava īpašuma mežizstrādes materiālus un nav paredzēta transportlīdzekļu satiksmei. Atļauja izdota uz trijiem mēnešiem sezonāli. Atbildētāja piedāvātais variants nenodrošina regulāru piekļuvi īpašumam /Nosaukums B/ ar savām pastāvīgām īpašībām, turklāt pa šo teritoriju nevar pārvietoties ar lauksaimniecības tehniku, kas prasītājam nepieciešama, lai pilnvērtīgi izmantotu savu īpašumu. Ceļa platums 3 m nav pietiekams lauksaimniecības tehnikas pārvietošanai, ko atbildētājs nav ņēmis vērā, izgatavojot Plānotā ceļa skici. Atbildētājs nav pierādījis, ka īpašums /Nosaukums C/ ir cits ceļš, kas nodrošina pilnvērtīgu piekļuvi īpašumam /Nosaukums B/.

[3.2.2] Attiecībā par Servitūta ceļu atzīts, ka nav apstrīdēts fakts, ka minētais ceļš pastāvējis dabā vēsturiski un prasītājs to lietoja pirms atbildētājs aizliedza. Nav arī apstrīdēts fakts, ka Servitūta ceļa vienu daļu lieto arī atbildētājs un nekustamais īpašums ar kadastra Nr./kadastra numurs/, kuram ir servitūta atzīme īpašuma /Nosaukums K/ zemesgrāmatas nodalījumā. Iebrauktais ceļš eksistē dabā un daļēji sakrīt ar izbrauktuvi no īpašuma /Nosaukums K/. Šāda piekļuve prasītāja īpašumam redzama arī 1995.gada 14.septembra īpašuma /Nosaukums B/ Eksplikācijas Zemes izvietojuma shēmā (*lietas 29.lapa*).

Atsaucoties uz Civillikuma 927.panta un Satversmes 105.panta pirmo teikuma samērojamību (sk., *Satversmes tiesas 2007.gada 26.aprīļa spriedumu lietā Nr.2006-38-03 1.punktu*), Senāta atziņām (sk. *Senāta 2005.gada 8.jūnija spriedumu lietā Nr.SKC-320/2005, Augstākās tiesas 2006.gada apkopojuma "Par tiesu praksi, kas izriet no servitūtu tiesībām" secinājumu daļas 8.punktu*), konstatēts, ka Servitūta ceļš ar savām īpašībām atrisina prasītāja īpašuma pieejamības jautājumu ne tikai meža apsaimniekošanai, bet arī lauksaimniecības vajadzībām. Nodibinot šādu servitūtu, prasītājam būs iespēja realizēt savas īpašuma tiesības pilnā apmērā. Servitūts vietā, kur vienmēr ir bijis ceļš, kura daļu izmanto arī pats atbildētājs un vēl viens īpašnieks, ir pietiekami saudzējošs atbildētājam. Atbildētāja īpašuma stāvoklis šāda servitūta nodibināšanas rezultātā faktiski netiks mainīts, jo atbildētājs iegādājās savu īpašumu, zinot par šādu nereģistrētu apgrūtinājumu un līdz 2020.gadam ceļa lietošanai nelika šķēršļus.

[3.3] Atbildētājam tika dota iespēja piedāvāt savā īpašumā viņaprāt saudzīgāku ceļa izvietojumu, taču tāds nav atrasts nepiemērotā reljefa dēļ. Prasītājs neprasa servitūtu ērtības labad, jo no prasītāja īpašuma uz /Nosaukums/ var nokļūt tikai pa īpašumu /Nosaukums K/ un īpašumu /Nosaukums C/. Tā kā īpašumam /Nosaukums C/ nav cita ceļa kā piekļūt prasītāja īpašumam, servitūts nodibināms pa īpašumu /Nosaukums K/.

Civillikuma 1139. un 1151.pantā noteikti servitūta izlietotāja pienākumi. Ja prasītājs nodara bojājumus ceļam, atbildētājs var pieprasīt tā labošanu vai celt šajā sakarā prasību tiesā, ja tas netiek izdarīts labprātīgi, taču tas nav pamats liegt vienīgo piekļuvi savam īpašumam.

Prasītājs ir izpildījis Civillikuma 1158.panta nosacījumus, iesniedzis pietiekamus pierādījumus, lai noteiktu servitūta ceļa apmēru un atrašanās vietu, līdz ar ko servitūts nodibināms prasītajā apmērā. Tas atbilst arī Senāta praksei un izteiktajām atziņām (sk., *Augstākās tiesas 2006.gada apkopojuma "Par tiesu praksi, kas izriet no servitūtu tiesībām" secinājumu daļas 14.punktu, Senāta 2018.gada 18.septembra spriedumu lietā Nr.SKC-177/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0918.C36058515.1.S)*).

[3.4] Prasība daļā par aizlieguma uzlikšanu atbildētājam likt jebkādus šķēršļus nodibinātā braucamā ceļa servitūta izmantošanai tiesvedība izbeidzama, jo nav konstatējams, ka atbildētājs būtu aizskāris prasītāja tiesības. Šāds prasījums, pamatojoties uz Civillikuma 1140.pantu izteikts priekšlaicīgi, neesot prasītāja tiesību aizskārumam.

[4] Par spriedumu 2022.gada 17.jūnijā apelācijas sūdzību iesniedza atbildētājs, pārsūdzot to prasības apmierinātajā daļā, jo lietā nepareizi novērtēti pierādījumi, sniegts nepareizs lietas apstākļu juridiskais novērtējums, nepareizi piemērotas materiālās tiesību normas, kā rezultātā tiesa ir pieņēmusi daļēji nepareizu spriedumu.

Apelācijas sūdzība pamatota ar šādiem argumentiem.

[4.1] Tiesa, sprieduma motivācijai izmantoja tikai niecīgu daļu no atbildētāja pārstāvja norādītajām Senāta atziņām. Tāpat tiesa nedeva iespēju atbildētāja pārstāvim pilnvērtīgi izteikties debatēs, jo steidzināja tās ātrāk pabeigt, kā rezultātā pārstāvis paspēja norādīt tikai uz Senāta atziņām, citu vērtējumu izteikšanai nebija laika.

Tiesa 2022.gada 3.maija tiesas sēdē uzlika pienākumu atbildētāja pārstāvim nolasīt visus paskaidrojumus, kurus atbildētājs iesniedza tiesai sakarā ar prasību. Savukārt tā nedeva iespēju sniegt paskaidrojumus lietas izskatīšanas laikā, secīgi liedza atbildētājam izmantot tiesības uzdot jautājumus prasītājam.

[4.2] Atbildētājs iesniedza sertificēta mērnieka /pers. J/ izgatavoto Alternatīvā ceļa plānu piekļūšanai īpašumam/Nosaukums B/

Taču tiesa neizvērtēja visus pierādījumus lietā. Tā atlasīja no pierādījumiem tās ziņas par faktiem, kas apliecina, ka Alternatīvais ceļš nav dabiskā brauktuve un to ir iespējams izmantot tikai meža darbiem. Tiesa nav ņēmusi vērā apstākļus, ka LVM vēstules savstarpēji ir pretrunīgas un LVM pārstāvis 2022.gada 3.maija tiesas sēdē vairākkārt liecināja, ka ceļš Meža likuma 1.panta pirmās daļas 9.panta izpratnē ir uzskatāms kā dabiskā brauktuve.

Tiesai bija jānorāda atbildētājam, ka lietā trūkst pierādījumi, ka prasītāja īpašums ir sasniedzams pa Alternatīvo ceļu atbilstoši Civilprocesa likuma 93.panta ceturtajai daļai.

Prasītājs pats ir norādījis, ka viņa īpašumam ir iespējams piekļūt no īpašuma /Nosaukums K/ vai no īpašuma /Nosaukums C/, kas ir tas pats Alternatīvais ceļš.

[4.3] Tiesa apgalvo, ka nav pieejamas Alternatīvā ceļa fotogrāfijas, jo tās kopā ar paskaidrojumu nav pieņēmusi un atsūtījusi atbildētājam atpakaļ. Taču, pārbaudot 2021.gada 30.novembra sūtījumu konstatējams, ka tiesa nav atsūtījusi atbildētāja pārstāvim Alternatīvā ceļa foto fiksācijas, bet gan Servitūta ceļa daļas foto fiksācijas.

Pretrunīgs ir tiesas secinājums par to, ka atbildētājam trūkst pierādījumu. Atbildētājs, uzzinot, ka LVM pārstāvis nekad nav dabā redzējis Alternatīvo ceļu, lūdza uzaicināt uz tiesas sēdi citus lieciniekus /pers. K/, /pers. L/ un /pers. M/, kuri pēc LVM pārstāvja teiktā ir dabā redzējuši Alternatīvo ceļu un varētu par to liecināt, taču tiesa atteicās šo lūgumu apmierināt.

[4.4] Tiesai izvērtējot Alternatīvo ceļu nevajadzēja meklēt argumentus, kāpēc Alternatīvais ceļš nav derīgs servitūta nodibināšanai, lai iespējams aizstāvētu valsti kā civiltiesisko attiecību dalībnieku, bet gan salīdzināt Alternatīvo ceļu ar ceļu, uz kuru prasītājs prasa nodibināt servitūtu.

Konkrētajā situācija ir jānodibina servitūts uz Alternatīvā ceļa, kas ir valsts zeme. Pēc būtības nav izšķirošas atšķirības starp Servitūta ceļu un Alternatīvo ceļu, jo tie abi ir dabiskas brauktuves, neviena no tām neatbilst transportlīdzekļu satiksmei likuma "Par autoceļiem" 2.panta un Meža likuma 5.panta pirmās daļas izpratnē.

Servitūta ceļš ir noteikts 4,5 m platumā, bet prasītājs, negaidot sprieduma spēkā stāšanos, veido Servitūta ceļu 3 m platumā. Tas apliecina, ka prasītājam nav nepieciešams par 3 m platāks ceļš. Alternatīvais ceļš atbilst šādam platumam.

Tiesa nav izskaidrojusi, kādi argumenti, salīdzinot Servitūta ceļu ar Alternatīvo ceļu, norāda uz nepieciešamību ar servitūtu apgrūtināt tieši Servitūta ceļu, bet ne Alternatīvo ceļu.

[5] 2022.gada 18.jūlijā prasītājs iesniedzis rakstveida paskaidrojumus par apelācijas sūdzību.

[5.1] Uzskata spriedumu par pareizu un atstājamu spēkā. Lai prasītājs nokļūtu un pilnvērtīgi apsaimniekotu savu īpašumu ir nepieciešams ceļš, kas ir vēsturiski veidojies, joprojām pastāv un tiek lietots. Atbildētājs vairāku gadu garumā necēla iebildumus un nelika šķēršļus šī ceļa lietošanai. Turklāt atbildētājs, iegādājoties savu īpašumu, zināja par vēsturiskā ceļa pastāvēšanu dabā.

[5.2] Mežos iebrauktās stigas nav piemērotas zemes apstrādes tehnikas pārvietošanai. Jau vairākus gadus prasītājs nevar piekļūt un pilnvērtīgi apsaimniekot savu īpašumu, kas rada ievērojamus zaudējumus. Vecais piebraucamais ceļš ir vienīgais iespējamais ceļš, pa kuru prasītājs var piekļūt savam īpašumam.

Ceļa servitūtam ar savām īpašībām ir jānodrošina pastāvīgs labums, t.i., piekļūšanas iespēja gan ar kājām, gan specializēto tehniku, gan parastiem transporta līdzekļiem visa gada garumā. Atbilstoši Civillikuma 1159.pantam ceļa izmantotājam ir tiesība izvēlēties izmantojamo ceļu, to darot saudzīgi. Savukārt Civillikuma 1158.pants noteic, ka braucamam ceļam jābūt vismaz 4,5 m platam. Attiecīgi atbildētāja 3 m platais Alternatīvais ceļš ir likuma prasībām neatbilstošs.

[6] Pamatojoties uz Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 10.pantu, Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2022.gada 28.jūlijā nolēma lietu izskatīt rakstveida procesā, lietas dalībniekiem izskaidroja tiesības un noteica termiņu šo tiesību izmantošanai.

[7] Pamatojoties uz pušu lūgumiem, 2022.gada 6.oktobrī tiesas kolēģija noteica pusēm termiņu mediācijas izmantošanai līdz 2023.gada 6.janvārim. Noteica tām vairākus saistošus pienākumus un termiņu ne vēlāk kā līdz 2023.gada 9.janvārim, rakstveidā paziņot tiesai par mediācijas norises gaitu. Tāpat atlika civillietas izskatīšanu rakstveida procesā uz 2023.gada 10.janvāri.

2023.gada 6.janvārī tiesā saņemts prasītāja iesniegums, kurā norāda, ka atbildētājs izvairās no sarunām ar prasītāju, mediācija nav uzsākta, tāpēc strīds izskatāms rakstveida procesā apgabaltiesas noteiktajā laikā.

Motīvu daļa

[8] Civillietu tiesas kolēģija, pārbaudījusi pierādījumus, rakstveida paskaidrojumus, kā arī izvērtējusi apelācijas sūdzības motīvus, atzīst, ka prasība tās pārsūdzētajā daļā ir pamatota un apmierināma pilnīgi.

Tiesas kolēģija savu nolēmumu pamato ar šādiem argumentiem.

[9] Kurzemes rajona tiesas 2022.gada 27.maija spriedums par tiesvedības izbeigšanu daļā par aizliegumu kalpojošā nekustamā īpašuma /Nosaukums K/, kadastra Nr./kadastra numurs/, īpašniekam /pers. D/ likt jebkādus šķēršļus braucamā ceļa servitūta izlietošanai piekļūšanai pie nekustamā īpašuma /adrese/, kadastra Nr./kadastra numurs/, ir stājies spēkā, jo nav pārsūdzēts.

Secīgi spēkā stājies iepriekš minētais nolēmums daļā par ar Kurzemes rajona tiesas 2021.gada 1.oktobra lēmumu piemērotās pagaidu aizsardzības, ar kuru nolemts ierakstīt prasības nodrošināšanu (apgrūtinājuma atzīmi) Gaiķu pagasta zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs B/uz atbildētājam piederošo nekustamo īpašumu /Nosaukums K/, apgrūtinot to ar prasījumu par lietu tiesību - ceļa servitūta nodibināšanas prasību un noteikts atbildētājam aizliegums likt šķēršļus vēsturiskā piekļuves ceļa izmantošanai un piekļuvei nekustamajam īpašumam /Nosaukums B/ saskaņā ar 2021.gada 9.augusta SIA "NEKUSTAMO ĪPAŠUMU SERVISS" sagatavoto ceļa servitūta plānu, atcelšanu.

[10] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 430.panta pirmo un ceturto daļu apelācijas instances tiesa pati izlemj, kurus pierādījumus pārbaudīt.

Civilprocesa likuma 94.pants noteic, ka tiesa pieņem tikai tos pierādījumus, kuriem ir nozīme lietā.

[10.1] Apelātors pieteicis lūgumu pieņemt jaunus pierādījumus lietā - 2021.gada 30.novembra sūtījumu uz atbildētāja pārstāvja e-pastu par foto fiksācijām, apsekošanas aktu ar pielikumā pievienotām fotogrāfijām.

Lietā nav saņemts prasītāja viedoklis par iepriekš minēto pierādījumu pievienošanu lietas materiāliem.

[10.2] Prasītājs 2023.gada 6.janvāra iesniegumam pievienojis dokumentus - pavadrakstu atbildētājam, kura pielikumā pievienots neparakstīts pušu izlīguma projekta un Servitūta ceļa skice.

[10.3] Ņemot vērā Civilprocesa likuma 176.pantu, tiesas kolēģija atzīst, ka:

[10.3.1] apelātora lūgums par jaunu pierādījumu pievienošanu (sprieduma 10.1.punkts) noraidāms.

Apelācijas instances tiesa izskata lietu tādā apjomā un ņemot vērā tos pierādījumus, kādi iesniegti pirmās instances tiesā. 2021.gada 30.novembrī atbildētāja pārstāvim tika izskaidrots, ka foto fiksācijas netiek pievienotas kā pierādījumi lietā, jo tās nav identificējamas, secīgi, attiecināmas uz konkrēto lietu (*lietas 68., 57.lapa*). Tāpat uz lietas izskatīšanu pēc būtības nav attiecināms Pašvaldības policijas sastādītais apsekošanas akts ar 2 foto fiksācijām. Tas apstiprina pušu konfliktu, faktu, ka prasītājs nav rīkojies atbilstoši tiesību normām, bet nav saistāms ar celtās prasības pamatu, priekšmetu un tam nav nozīmes šajā civillietā.

[10.3.2] Prasītāja iesniegumam pievienotā sarakste (sprieduma 10.2.punkts) nav pievienojama lietas materiāliem, jo tā nav attiecināma uz celtās prasības priekšmetu un pamatu. Turklāt Servitūta ceļa skice jau atrodas lietā (*lietas 25.lapa*).

[11] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta pirmo daļu un 430.panta trešo daļu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā un nepārbauda pirmās instances tiesas konstatētos faktus, ja tie nav apstrīdēti apelācijas sūdzībā.

Tiesai, taisot spriedumu, ir saistošs prasītāja materiāltiesiskais prasījums, kura pamatotību tai jāpārbauda, kā arī pamats - apstākļi (juridiskie fakti), uz kuriem prasītājs balsta savu prasījumu (Civilprocesa likuma 93.panta pirmā daļa un 192.pants), (sk. *Senāta 2012.gada 23.maija sprieduma lietā Nr.SKC-248/2012 (C07090808) 8.1.punktu, 2016.gada 22.novembra sprieduma lietā Nr.SKC-397/2016 (C04225411) 7.punktu*).

Tā kā puses īsteno savas procesuālās tiesības sacīkstes formā (Civilprocesa likuma 10.pants) tad "(..) pušu strīdīgās attiecības tiesai jāizvērtē pēc tiem datiem, kurus puses iesniegušas, un vienīgi šie dati ir nepieciešamais procesuālais pierādījumu materiāls, kuru tā pārbauda un novērtē." (sk. *Bukovskis V. Civīlprocesa mācības grāmata. -Rīga: Autora izdevums, 1933, 235.lpp.*).

Tiesas kolēģija, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 432.panta piekto daļu, atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tādēļ tiesas kolēģija pievienojas sprieduma argumentācijai pilnībā. Apelācijas sūdzībā norādītie apstākļi nav pamats pretēja nolēmuma taisīšanai, savukārt norādītie argumenti nerada pamatu citādi vērtēt lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus.

Atbildot uz apelācijas sūdzības argumentiem un iebildumiem, tiesas kolēģija papildus norāda uz turpmāk minēto.

[12] Pēc savas juridiskās būtības servitūts ir svešas lietas lietošanas tiesība. Valdošās lietas īpašnieka tiesība uz servitūtu dod viņam zināmas tiesības

uz kalpojošo lietu un tādējādi aprobežo kalpojošās lietas īpašnieka tiesības (*sk. J.Rozenfelds. Lietu tiesības. 3.labotais un papildinātais izdevums. Rīga: Zvaigzne ABC, 2004, 155.lpp.*).

Izlemjot jautājumu par servitūta nodibināšanu, būtiski ir konstatēt nepieciešamību nodrošināt valdošo nekustamo īpašumu ar labumu ne tikai nejauši vai uz kādu laiku, bet ar savām pastāvīgām īpašībām (Civillikuma 1146.pants). Minētais izriet no Civillikuma 1135.panta jēgas, kas noteic, ka servitūtam ir jādod labums tā izlietotājam. Pēc vispārīgā principa tas nodibināms apmērā, kas vismazāk apgrūtina kalpojošo īpašumu (*sal. G.Višņakova, K.Balodis. Civillikuma komentāri. Lietas. Valdījums. Tiesības uz svešu lietu. Rīga: Mans īpašums, 1998, 130.lpp.*). Turklāt atbilstoši Civillikuma 1139.pantam katram, kam pieder servitūta tiesība, jāizlieto tā taisnprātīgi, saudzot pie tam pēc iespējas cita īpašuma tiesību. Šādi noteikumi ir jāievēro ne tikai tad, kad servitūts ir nodibināts, bet arī gadījumos, kad izlemjams jautājums par servitūta nodibināšanas nepieciešamību.

[12.1] Puses neapstrīd ceļa servitūta nepieciešamību, lai prasītājs varētu piekļūt savam nekustamajam īpašumam.

Šajā lietā tiesai bija jāizspriež vai braucamā ceļa servitūts nodibināms saskaņā ar prasītāja piedāvāto Servitūta ceļa plānojumu, tādējādi apgrūtinot atbildētāja nekustamo īpašumu /Nosaukums K/ un nodibināt prasītājam lietu tiesību vai atrodami citi risinājumi, t.sk., saistībā ar atbildētāja iesniegto Alternatīvā ceļa plānojumu.

[12.2] Tiesu kolēģija pievienojas tiesību doktrīnā un judikatūrā izteiktajai atziņai, ka servitūts nav nodibināms valdošā nekustamā īpašuma īpašnieka ērtības labad (*sk. G.Višņakova, K.Balodis. Civillikuma komentāri. Lietas. Valdījums. Tiesības uz svešu lietu. Rīga: Mans īpašums, 1998, 67.lpp.; Senāta 2008.gada 9.janvāra spriedumu lietā Nr.SKC-8 (C29337805), 2009.gada 12.augusta sprieduma lietā Nr.SKC-192 (C25054006) 8.punktu*). Tāpat tiesas kolēģija norāda uz judikatūrā nostiprinātu atziņu, ka faktiskais lietojums ir nepietiekams servitūta nodibināšanai (sk. *Senāta 2005.gada 8.jūnija spriedumu lietā Nr.SKC-320/2005 (C39125103), Augstākās tiesas 2006.gada apkopojuma "Par tiesu praksi, kas izriet no servitūtu tiesībām" secinājumu daļas 8.punktu*), jo tiesai ir jākonstatē, ka servitūta nodibināšana ir nepieciešama, lai tas dotu labumu valdošajam īpašumam ne jau tikai nejauši vai uz kādu laiku, bet ar savām pastāvīgām īpašībām (Civillikuma 1146.pants). Faktiskā ceļa izlietošana līdz darījuma koroborācijai var tikt uzskatīta tikai par lietojumu (*precario*), kas balstīta vienīgi uz īpašnieka piekrišanu.

[12.3] Saskaņā ar Meža likuma 1.panta 9.punktu dabiska brauktuve ir ne vairāk kā 4 m plata neizbūvēta brauktuve meža apsaimniekošanas un aizsardzības vajadzībām. Savukārt minētā likuma 5.panta pirmajā daļā ir norādīts, ka valsts un pašvaldības mežā transportlīdzekļus atļauts lietot, tikai pārvietojoties pa ceļiem un dabiskām brauktuvēm, izņemot pārvietošanos meža aizsardzības, valsts aizsardzības vai sabiedrības drošības uzdevumu veikšanai, kā arī meža apsaimniekošanas darbu veikšanai, saskaņojot ar meža īpašnieku vai tiesisko valdītāju.

Tiesas kolēģija noklausījusies pirmās instances tiesas 2020.gada 30.maija tiesas sēdē nopratināto liecinieku - LVM pārstāvi /pers. Z/, konstatē, ka prasītājam atļāva izmantot kokmateriālu ceļu, lai ar speciālu atļauju izvestu kokmateriālus. Atļauju šajā gadījumā deva, lai tehnoloģiski apsaimniekotu mežu - tehnika iebrauktu mežā, savāktu kokmateriālus, izbrauktu no meža. Saskaņots tika tehnoloģiskais ceļš, kad izved kokmateriālus, nebojājot zemsedzi, pa mežā iebrauktām pēdām. Lietas 84.lapā norādītajā skicē nav ne brauktuves, ne ceļa, var izvest kokmateriālus ar specializētu meža tehniku, t.sk. prasītājs kā pierobežnieks. Prasītājs saskaņoja braukšanu, bet tā nav dabiska brauktuve. Uz dabiskām brauktuvēm nenodibina servitūtu, tas ir tehnoloģisks, bet ne patstāvīgi izmantojams ceļš.

Liecinieka norādītais nav pretrunā ar LVM sagatavotajiem raktsveida pierādījumiem: LVM 2020.gada 14.aprīļa vēstuli prasītājam, kurā norādīts, ka LVM akceptē tās apsaimniekošanā esošās zemes un meža infrastruktūras objektu, t.sk. meža autoceļu izmantošanu, ar cirsmas izstrādi saistīto darbību veikšanai no 2020.gada 20.aprīļa līdz 2020.gada 19.jūlijam (*lietas 82.-84.lapa*); LVM 2021.gada 4.maija vēstuli prasītājam par iespēju nodibināt ceļa servitūtu, kurā izskaidrots, ka nekustamajā īpašumā /Nosaukums C/ nav dabiskas brauktuves vai meža autoceļa, tādēļ nav iespējams izskatīt ceļa servitūta nodibināšanu mežaudzē. Jebkura persona var pārvietoties pa jau funkcionējošiem meža ceļiem un dabiskām brauktuvēm. Meža apsaimniekošanas vajadzībām ir iespējams izmantot LVM apsaimniekošanā esošas zemes un meža infrastruktūras objektus, t.sk. meža autoceļus, darbības saskaņojot ar LVM (*lietas 26., 27.lapa*); LVM 2021.gada 17.decembra vēstuli prasītājam par iespēju izveidot iebraucamo ceļu, kurā norādīts, ka piekļuves nodrošināšanai nekustamajam īpašumam /Nosaukums B/ jauna ceļa būvniecības rezultātā tiktu nodarīti zaudējumi LVM, samazinot mežsaimniecībai pieejamo zemes platību. LVM nav sniedzis saskaņojumu servitūta ceļa uzmērīšanai (*lietas 81., 84.lapa*).

Secīgi nav pamata atzīt, ka pirmās instances tiesa nepareizi novērtējusi iepriekš minētos pierādījumus saistībā ar Meža likuma prasībām. Šāds apelātora iebildums neatbilst faktiskajiem lietas apstākļiem.

[12.4] Pirmās instances tiesa spriedumā (sk. sprieduma 3.2.1., 3.2.2.punktā) ir salīdzinājusi abus piedāvātos ceļa variantus, argumentējusi, kāpēc par piemērotāku servitūta nodibināšanai atzinusi prasītāja iesniegto variantu.

Līdz ar to, nav pamata uzskatīt, ka attiecībā uz atbildētāju pierādījumi vērtēti selektīvi. Apelātora viedoklis par to, ka tiesai nevajadzēja meklēt argumentus, kāpēc Alternatīvais ceļš nav derīgs servitūta nodibināšanai, bet salīdzināt abu ceļu variantus, ir nepamatots.

Noklausoties 2022.gada 3.maija tiesas sēdēs protokolu, nav arī pamata secināt, ka pirmās instances tiesa nepamatoti atteikusi atbildētāja pārstāvim citu liecinieku uzklausīšanu par Alternatīvo ceļu, jo netika argumentēts, par kādiem lietā būtiskiem apstākļiem liecinieki liecinās, turklāt atbildētājam bija iespēja pierādījumus nodrošināt savlaicīgi.

[12.5] Tiesas kolēģija atzīst, ka apelācijas sūdzībā norādītie procesuālie pārkāpumi par to, ka pirmās instances tiesa spriedumā nav atsaukusies uz visām atbildētāja pārstāvja norādītajām Senāta atziņām, ierobežoja atbildētāja pārstāvja debašu laiku, lika atbildētāja pārstāvim 2022.gada 3.maija tiesas sēdē nolasīt paskaidrojumus, bet nedeva iespēju prasītājam sniegt paskaidrojumus, lai atbildētājs varētu uzdot jautājumus uzskatāmi par formāliem.

Noklausoties pirmās instances tiesas 2022.gada 3.maija tiesas sēdes protokolu, tiesas kolēģija atzīst, ka uz formālajiem procesuālajiem pārkāpumiem (nedeva iespēju atbildētājam uzdot jautājumus prasītājam, jo pēdējais nesniedza paskaidrojumus), atbildētāja pārstāvis nav iebildis, skatot lietu pirmās instances tiesā mutvārdu procesā.

Civilprocesa likuma 93.panta pirmajā daļā ir nostiprināts atbildētāja pienākums pierādīt savu iebildumu pamatotību. Turklāt jāņem vērā, ka sacīkstes ietvaros pušu procesuālai darbībai nav pienākuma rakstura. To, kādus pierādījumus un kādus iebildumus savu interešu nodrošināšanai celt tiesas priekšā, izlemj pats prāvnieks (sk. *S e n ā t a 2020.gada 30.septembra spriedumu lietā Nr.SKC-100/2020 (ECLI:LV:AT:2020:0930.C31235916.16.S)*). Tāpēc tiesai uz Civilprocesa likuma 93.panta ceturto daļu jānorāda, ja pierādījumi lietā vispār nav iesniegti, taču tā nedrīkst noteikt atbildētāja pārstāvim, cik daudz pierādījumi iesniedzami.

[13] Civillikuma 1235.pants noteic, ka no servitūta izrietošā lietu tiesība ir nodibināta un spēkā abām pusēm, t.i., valdošā un kalpojošā nekustamā īpašuma īpašniekiem, tikai pēc servitūta ierakstīšanas zemes grāmatās.

Nodibinātais servitūts zemesgrāmatā ierakstāms speciālā likumā noteiktā kārtībā un sprieduma rezolutīvajā daļā nav jānorāda, ka tas ierakstāms Kurzemes rajona tiesas zemesgrāmatu nodaļas Gaiķu pagasta zemesgrāmatas attiecīgā nodalījumā.

[14] Fakts, ka tiesas kolēģija pilnībā pievienojusies pirmās instances tiesas sprieduma argumentācijai, ir pamats atzīt, ka pirmās instances tiesa ir pareizi novērtējusi lietas faktiskos apstākļus, piemērojusi atbilstošās materiālo tiesību normas un nonākusi pie pamatotiem secinājumiem. Apelācijas sūdzībā norādītie argumenti nevar būt pamats pretēju secinājumu izdarīšanai.

[15] Spriedumā ir jāizlemj jautājumi, kas saistīti ar tiesāšanās izdevumu piedziņu.

[15.1] Civilprocesa likuma 41.panta pirmajā daļā noteikts, ka pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus (valsts nodeva, ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi).

No atbildētāja prasītāja labā piedzenama samaksātā valsts nodeva par prasību 70 EUR, valsts nodeva par pieteikumu par pagaidu aizsardzību 70 EUR un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 5,37 EUR (*lietas 10., 37.lapa*).

[15.2] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 42.pantu no atbildētāja valsts ienākumos piedzenami iepriekš nesamaksātie ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 9,19 EUR (14,56 EUR (lietā aprēķinātie ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi) - 5,37 EUR (pušu samaksātie ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi)) (*lietas 10.lapa)*.

[15.3] Tā kā prasība tika apmierināta, tad nav pamata lemt par tiesāšanās izdevumu atlīdzināšanu atbildētājam saskaņā ar Civilprocesa likuma 41. un 44.panta nosacījumiem.

[16] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 195.pantu, kas ir imperatīva tiesību norma, un atbilstoši Civillikuma 1765.pantam, ir pamats noteikt prasītājam un valstij tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei (izsoles noslēguma dienai) saņemt 6% gadā no visas ar spriedumu piedzītās summas, ar nosacījumu, ka šo likumisko kavējuma procentu pieaugums apstājas, kad vēl nesamaksāto procentu daudzums sasniedzis piedzītās summas lielumu.

Šāds piemērojamās tiesību normas skaidrojums jeb interpretācija atbilst Senāta Civillietu departamenta senatoru kopsapulces 2021.gada 15.decembra lēmumam, kuram, pamatojoties uz likuma "Par tiesu varu" 49.[1] panta trešo daļu, ir skaidrojošs raksturs.

Tiesas kolēģija atzīst, ka naudas piedziņas lietās jaunas tiesības netiek radītas, bet tiesa, pamatojoties uz materiālo tiesību normām, konstatē lietas dalībnieka tiesības uz attiecīgo naudas summu. Līdz ar to spriedums kļūst par pamatu tam, ka var notikt prasītāja un valsts prasījuma piespiedu izpilde gadījumā, ja tas netiek izpildīts labprātīgi tiesas noteiktajā termiņā.

Līdz ar to prasītājam un valstij šajā lietā, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 195.panta pirmo daļu, pienākas procenti par piedzītajiem tiesas izdevumiem.

[17] Tiesas kolēģija atzīst, ka saskaņā ar Civilprocesa 204.[1] pantu atbildētājam nosakāms 10 dienu termiņš sprieduma labprātīgai izpildei daļā par tiesas izdevumu piedziņu, kas skaitāms no šī sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 8., 97., 193., 199., 204.[1], 430., 432. un 434.pantu, Civillietu tiesas kolēģija

nosprieda

apmierināt pilnīgi /pers. E/ prasību pret /pers. D/ par ceļa servitūta nodibināšanu.

Nodibināt braucamā ceļa servitūtu 340 m garumā un 4,5 m platumā (0,15 ha platībā) nekustamajam īpašumam /adrese/, kadastra Nr./kadastra numurs/, kas reģistrēts Kurzemes rajona tiesas zemesgrāmatu nodaļas, Gaiķu pagasta zemesgrāmata nodalījumā Nr./numurs/, par labu valdošajam nekustamajam īpašumam /adrese/, kadastra Nr./kadastra numurs/, kas reģistrēts Kurzemes rajona tiesas zemesgrāmatu nodaļas, Gaiķu pagasta zemesgrāmata nodalījumā Nr./numurs/, saskaņā ar SIA "NEKUSTAMO ĪPAŠUMU SERVISS" sertificēta mērnieka /pers. G/ 2021.gada 9.augusta Servitūta ceļa plānu.

Piedzīt no /pers. D/, personas kods /personas kods/, /pers. E/, personas kods /personas kods/, labā tiesas izdevumus 145,37 EUR (viens simts četrdesmit pieci *euro* un 37 centi), ieskaitot tos prasītāja kontā Nr./numurs/, AS "SEB banka".

Piedzīt no /pers. D/, personas kods /personas kods/, valsts labā ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 9,19 EUR (deviņi *euro* un 19 centi), kas jāsamaksā Tiesu administrācijai, NMR 90001672316, BIC kods TRELLV22 kontā Nr.LV51TREL2190458019000.

Noteikt /pers. E/ un valstij tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei (izsoles noslēguma dienai) saņemt 6% gadā no visas ar spriedumu piedzītās summas, ar nosacījumu, ka šo likumisko kavējuma procentu pieaugums apstājas, kad vēl nesamaksāto procentu daudzums sasniedzis piedzītās summas lielumu.

Noteikt /pers. D/ termiņu labprātīgai sprieduma izpildei daļā par tiesas izdevumiem 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās brīža.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā 30 dienu laikā no sprieduma pasludināšanas dienas - 2023.gada 24.janvāra - Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamentā, iesniedzot kasācijas sūdzību Kurzemes apgabaltiesā.

Tiesnese J.Mauliņa

Tiesnese A.Klaiše

Tiesnese R.Vīva

DOKUMENTS PARAKSTĪTS ELEKTRONISKI AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU.